

Sluttrapport styrket politikk for bioøkonomi

Dato: 25.06.2021

Kontakt: Anne Marit Post-Melbye, Stig Schjølset og Guro Hauge

Prosjektet har vært et toårig samarbeidsprosjekt mellom ZERO, Norges Skogeierforbund og Norskog. Denne rapporten er en sluttrapport for prosjektet, og oppsummerer det viktigste arbeidet. ZERO takker for støtten fra Skogtiltaksfondet, og påpeker at denne er svært viktig for vårt arbeid med bioøkonomien som en viktig klimaløsning.

Vedlagt denne sluttrapporten følger prosjektets to andre sluttleveranser:

- Notat om industrielle rammebetingelser for en styrket politikk for bioøkonomi
- Notat om klimavennlig materialbruk

Prosjektet har hatt to hovedmål:

1. Kommunisere klimabidraget biomasse kan ha som erstatning for fossilt karbon
2. Jobbe for politiske rammebetingelser som skaper marked for biobaserte klimaløsninger

Kommunikasjon om skogens muligheter som klimaløsning

I Norge har skogen det største potensialet som fornybar karbonressurs, og kan erstatte fossile materialer, kjemikalier og innsatsfaktorer. Prosjektet har hatt et mål om å kommunisere dette potensialet og muligheten. Følgende er gjennomført for å kommunisere skogens rolle som klimaløsning:

- På Zerokonferansen 2019 ble det avholdt en sesjon om "Avfall, skog og bioøkonomi - hvordan bruker vi landarealer bærekraftig?" Denne sesjonen handlet om bioøkonomien som klimaløsning, og viste hvordan næringslivet jobber med å erstatte fossile produkter fra industrien til landbruket. IPCCs spesialrapport om klima og land ble presentert, og det var en politisk samtale om behovet for biomasse i et nullutslippssamfunn.
- På Zerokonferansen 2019 ble det avholdt en sesjon om "Sirkulære verdikjeder for gjenbruk av karbon". Sesjonen handlet om hvordan vi kan gjenbruke CO₂ for å produsere drivstoff, plast og kjemikalier. Dette var et nytt faglig arbeid for ZERO og handlet om hvordan vi kan gjenbruke karbonressurser vi har satt i omløp - også innenfor bioøkonomien.
- På Zerokonferansen 2019 ble det avholdt en sesjon om "Kan klimakrav til byggematerialer styrke konkurransekraften i norsk byggenæring?". Bruk av tre i bygg er en viktig løsning i dette teamet og arbeidet.
- På Zerokonferansen 2019 ble det avholdt et verksted om "Innspill til regjeringens strategi for sirkulær økonomi". Mer om bioøkonomiens rolle i vårt arbeid med sirkulær økonomi under.
- Som et oppspark til temaene om bioøkonomi på Zerokonferansen 2019 hadde ZERO en [kronikk i Nationen](#) 06.11.2019 med tema "Vi trenger sirkulært og grønt karbon".
- ZERO har hatt en rekke innlegg om temaet klimakrav til materialer. Kommunikasjon har vært svært viktig i arbeidet med klimakrav til materialer. Eksempler på innlegg er

en NRK oppslag om [Hevder rett materialbruk kan halvere utslipp fra vegbygging byggenæringen](#), sak om [ZEROs sjekklister for utslippskutt i anleggsbransjen](#), [Vi vil ha utslippskutt ikke papirmølle](#), ["Mæland må gripe muligheten"](#), [byggenæringen har vært en bestiller av utslipp nå er den en bestiller av løsninger](#), og innlegg om ["når byggenæringen synger i kor, bør Mæland lytte"](#). Vi hadde også på en kronikk i Nationen sammen med flere aktører i byggenæringen, ["taper norsk industri fordi regjeringen somler"](#) og et redaksjonelt oppslag ["vil ha strengere krav til byggebransjen"](#). Vi hadde også en egen kampanje på facebook for å få frem at norske byggevareleverandører ber om at det stilles krav i TEK.
<https://fb.watch/70OkKT0JZD/>

- I 2020 publiserte ZERO rapporten [Sirkulær karbonøkonomi](#), som en oppfølging av sesjonen på Zerokonferansen 2019 om sirkulære verdikjeder for karbon. Denne ble lansert i et seminar med samme tittel 27.05.2020, og var et viktig tema på Zerokonferansen 2020. Sirkulær karbonøkonomi er en samlebetegnelse for bioøkonomien, CO₂-økonomi (CCU) og sirkulære verdikjeder for bruk av karbon, og dette har vært et viktig arbeid for å sette bioøkonomien i en sirkulær kontekst. Bioøkonomien bidrar til å gjøre sirkulærøkonomien fornybar.
- På Zerokonferansen 2020 ble det avholdt et verksted om ["norsk bioøkonomi - veien til ny biobasert industri"](#). Flere grupper diskuterte innspill til vårt arbeid med industrielle rammebetingelser for en styrket politikk for bioøkonomi. I forkant av dette verkstedet om bioøkonomi på Zerokonferansen arrangerte vi flere større innspillmøter (webinarer) om en styrket politikk for bioøkonomi: ett om byggematerialer fra tre 27.10.2020, ett om biodrivstoff 19.10.2020, ett om biokarbon til industri 21.10.2020, og ett om generelle rammebetingelser 15.10.2021.
- ZERO har jobbet med innspill til regjeringens strategi for sirkulær økonomi, med hovedfokus på muligheter innen bygg og anlegg, plast, bioøkonomi og sirkulær karbonøkonomi. Strategien slår fast hvilke næringer som har et stort potensial for å kutte utslipp og bli mer sirkulære, og bioøkonomien er en av disse og fikk betydelig plass i regjeringens strategi. ZERO kommenterte når strategien ble publisert på bl.a. E24, Cnytt, Bygg.no og TU.
- ZERO har holdt en rekke innlegg og presentasjoner om temaer i dette prosjektet; knyttet til både bygg og anlegg, materialer, bioøkonomi, plast, biodrivstoff og industri. Vi har presentert på egne konferanser og seminarer, på EUs sustainable energy week (om biodrivstoff), en rekke arrangementer på Arendalsuka, på seminarer i regi av arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner (som LO og Virke), på Skogforum, for Prosess 21s ekspertgruppe om biobasert prosessindustri, gjesteforelesning på NMBU om bioøkonomi, for politikere og seminar på stortinget.
- I tillegg er bioøkonomi en del av ZEROs generelle faglige og politiske arbeid, og derfor en klimaløsning vi har fremmet i bredden av vårt arbeid. Eksempler på dette er seminar og høringsinnspill til Klimakur, politisk arbeid med Klimameldingen, og strategi og handlingsplan for offentlige anskaffelser. Bærekraftig bruk av biomasse har spesielt vært et tema i [ZEROs forum for fossilfri plast](#) og [ZEROs forum for nyttetransport](#), som begge har hatt flere arrangementer i året med næringslivsaktører og andre interessenter.

ZERO oppsummerer at vi har bidratt til synlighet for bioøkonomiens rolle som klimaløsning, gjennom egne arrangementer og forum, presentasjoner og innlegg, kronikker og kommentarer i media.

Industrielle rammebetingelser for bioøkonomi

Bruk av biomasse er avgjørende for en omstilling til en utslippsfri industri. Arbeidet med industrielle rammebetingelser for bioøkonomi er sammenstilt i notat om "styrket politikk for bioøkonomi", som er vedlagt denne rapporten. Hovedmålet for dette arbeidet har vært å konkretisere politiske rammebetingelser som skaper et marked for biobaserte løsninger. Utover generelle rammebetingelser konkretiserer vi ytterligere for fire hovedområder: byggematerialer, bioraffinerier og biodrivstoff, bioplast og kjemikalier, og biokarbon til industriell bruk.

Dette arbeidet er gjennomført i dialog og samarbeid med prosjektgruppen, og med omfattende eksterne innspill gjennom innspillsmøter og verksted omtalt tidligere i denne rapporten.

Klimavennlige materialer

Bygg- og anleggssektoren er en stor bestiller av materialer. I dag utgjør utslippene fra materialer om lag 50 % av utslippene til et nytt bygg over levetiden, og fotavtrykk til norsk bygg og anleggsnæring er på hele 13,5 millioner tonn CO₂. Vedlagt rapporten er et notat om virkemidler for klimaeffektiv materialbruk.

Hovedfokus i arbeidet har vært knyttet til politikk og kommunikasjon. Vi har i samarbeid med aktører i byggenæringen jobbet opp mot politikere og myndigheter for å synliggjørte betydningen av å stille klimakrav til materialer og virkemidler for å skape endring. Under punktet om kommunikasjon er dette utdypet. Det viktigste arbeidet har vært å få på plass klimakrav til materialer i tekniske byggeforskrifter. Vi har konkretisert hvordan dette kan gjøres. I regjeringens strategi for sirkulær økonomi ble det slått fast at det kommer klimakrav i byggt teknisk forskrift. ZERO mener strengere krav her vil skape marked for biobaserte, gjenvunne og sirkulære løsninger, og det er bra regjeringen har lyttet til byggenæringen. I juni la Kommunal- og moderniseringsdepartementet frem et høringsforslag til ny TEK hvor de foreslår at et byggeprosjekt må dokumentere klimagassutslipp, og de legger også opp til en todelt modell hvor byggherrene kan velge å benytte et klimagasskrav fremfor strengere energikrav. Dette er første skritt på veien og ZERO vil jobbe videre med at det stilles klimakrav til materialer i alle byggeprosjekter.

Utover arbeidet med byggt teknisk forskrift har vi jobbet med å fremme andre virkemidler for å stille klimakrav til bygg. Vi har også jobbet med å påvirke de frivillige merkeordningen til bygg slik at de i større grad vektlegge klimagassutslipp fra materialer. Dette har vi gjort ved å sitte i strategisk råd for BREEAM og i styret i Svanemerket. Ny BREEAM-manual er nå på høring hvor klima har fått økt betydningen. Videre fremover vil vi jobbe for at når den nye manualen vedtas er det minimumskrav til alle prosjekter om klimagassreduksjon.

For å få ned klimagassutslippene fra materialbruk i vei- og jernbaneutbygging har vi fokusert arbeidet opp mot NTP. Her er har vi utarbeidet flere virkemiddelforslag. Det viktigste grepet ville være at alle prosjekter i NTP fikk et klimagassbudsjett. Dessverre fikk vi ikke gjennomslag for dette i denne NTPen. Det er imidlertid en flertallsmerknad som vektlegger betydningen av de store klimagassutslippene fra materialbruk i anleggsprosjekter, betydningen av klimakrav for norske bedrifter og at regelverket ikke bør ha teknologispesifikke krav som hindrer klimaløsninger fra å bli vurdert. I dag har veinormalene

krav som gjør at det er flere gode klimaløsninger som blir hindret i å komme inn på markedet på grunn av krav til spesifikke teknologiske løsninger fremover krav til funksjon. Dette er en problemstilling vi også har tatt opp med ledelsen i Statens Vegvesen.

Sammen med Nye Veier har vi utviklet en [sjekkliste for veiutbygging](#), som viser hvordan man kan få til store utslippskutt. Sjekklisten er utarbeidet for alle aktørene i et byggeprosjekt, byggherre, entreprenør, materialleverandørere og planmyndigheter. Her er det konkrete anbefalinger på hva som kan gjøres i ulike steg i et prosjekt. Vi har sett at sjekkelisten og det generell arbeidet vårt på dette området har stimulert flere prosjekter til å se på nye muligheter for å kutte utslipp. Vi ser også at det har skjedd en stor utvikling hos blant annet asfalt leverandører som nå har kommet opp med asfalt hvor bitumen er byttet ut med plantebasert materiale. Nå kan man få asfalt som bruker bio til oppvarming, høy grad av gjenbruksasfalt, lavtempertatur og plantebasert materiale i stedet for bitumen.